at borgerne på grund af bestemmelsens umiddelbare anvendelighed kan påberåbe sig den ved nationale retsinstanser, idet der herved kun er tale om et retssikkerhedsgarantiens mindstemål, som ikke løser de problemer i relation til retssikkerheden, som opstår ved, at der i den nationale lovgivning fortsat gælder regler, hvorefter der ikke skal tages hensyn til den pågældende residualafgift.

Anbringender om, at der i øjeblikket ikke findes nogen fælles ordning for de omhandlede indførsler, og argumenter baseret på merværdiafgiftens karakter og fordelingen af afgiftsindtægterne mellem medlemsstaterne kan ikke ændre ved, at der foreligger et traktatbrud. For det første påvirker den omstændighed, at den afgift, der er betalt i udførselsmedlemsstaten, og som stadig udgør en del af godernes værdi ved indførslen, fradrages i indførselsmedlemsstaten, ikke merværdiafgiftens karakter af forbrugsafgift, idet en sådan betegnelse er uafhængig af fordelingen af afgiftsbyrden mellem udførsels- og indførselsmedlemsstaten. For det andet bemærkes, at selv om indførelsen af en fælles merværdiafgiftsordning, der giver fuldstændig konkurrenceneutralitet og indebærer fuldstændig afgiftsfritagelse i udførselslandet for de pågældende indførsler såvel som en ligelig fordeling af afgiftsindtægterne mellem medlemsstaterne, er en opgave, der påhviler fællesskabslovgiveren, er artikel 95 dog, så længe der ikke er indført en sådan ordning, til hinder for, at en medlemsstat anvender sin merværdiafgiftsordning på indførte varer på en måde, der strider mod forbuddet mod ulovlig afgiftsmæssig forskelsbehandling.

RETSMØDERAPPORT
i sag C-159/89 *

I — Faktiske omstændigheder og retsforhandlinger

1. *Den retlige baggrund*

a) Den relevante fællesskabsret

EØF-Traktatens artikel 95, stk. 1, indeholder følgende bestemmelse:

»Ingen medlemsstat må direkte eller indirekte pålægge varer fra andre medlemsstater interne afgifter af nogen art, som er højere end de afgifter, der direkte eller indirekte pålægges lignende indenlandske varer.«

Bestemmelsen indebærer et absolut forbud med direkte virkning, som skal sikre, at interne afgifter virker fuldstændig neutralt i

* Processprog: græsk.

forhold til konkurrencen mellem indenlandske og indførte varer[1].

Endvidere bestemmer Rådets direktiv 77/388/EØF af 17. maj 1977 om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter — Det fælles merværdiafgiftssystem: ensartet beregningsgrundlag (EFT L 145, s. 1) i artikel 2, at indførsel af goder pålægges moms, hvad enten den foretages af en afgiftspligtig eller en ikke-afgiftspligtig person.

Forelagt spørgsmålet, om det er i overensstemmelse med EØF-Traktatens artikel 95 at pålægge moms ved indførsel af et gode fra en medlemsstat, som er leveret af en privatperson, såfremt der ikke opkræves moms ved levering af goder mellem privatpersoner i indførselsmedlemsstaten, udtalte Domstolen i sin dom af 5. maj 1982 (sag 15/81, Gaston Schul I, Sml. s. 1409) følgende:

»Ved afgørelsen af, om opkrævning af merværdiafgift for varer leveret af private fra en anden medlemsstat er retmæssig i henhold til artikel 95, når levering af lignende varer i den indførende medlemsstat ikke pålægges merværdiafgift må ... også den merværdiafgift, der opkræves i den eksporterende medlemsstat, tillægges betydning. I det omfang den indførte, af en privat leveret, vare, for hvilken afgiften ikke efter reglerne kan godtgøres i anledning af eksporten, faktisk fortsat ved indførslen bærer en del af den i den eksporterende medlemsstat betalte merværdiafgift, skal det merværdiafgiftsbeløb, der opkræves ved indførslen, derfor nedsættes med den residualmoms fra den eksporterende medlemsstat, der stadig udgør en del af produktets værdi på indførselstidspunktet. Det beløb, der således skal fradrages, kan dog ikke overstige det momsbeløb, der faktisk er blevet betalt i den eksporterende medlemsstat.«

Hvad angår fastsættelsen af den moms, som skal betales ved indførslen under disse omstændigheder, har Domstolen i sin dom af 21. maj 1985 (sag 47/84, Gaston Schul II, Sml. s. 1491) fastslået følgende:

»Den merværdiafgift, der opkræves af en medlemsstat ved indførsel af en vare fra en anden medlemsstat, som er leveret af en ikke-afgiftspligtig person, når denne afgift ikke opkræves ved en privatpersons levering af lignende varer i indførselsmedlemsstaten, skal beregnes under hensyntagen til den merværdiafgift, der er betalt i udførselsmedlemsstaten, og som stadig udgør en del af varens værdi på indførselstidspunktet, således at dette beløb ikke indgår i den afgiftspligtige værdi, og således, at det desuden trækkes fra i den merværdiafgift, der skal betales ved indførslen.«

Senere har Domstolen i sin dom af 23. januar 1986 (sag 39/85, Bergeres-Becque, Sml. s. 259) udtalt, at de principper, som er fremhævet i dommene af henholdsvis 5. maj 1982, Gaston Schul I, og 21. maj 1985, Gaston Schul II, også gælder, såfremt transaktionen i forbindelse med importen finder sted vederlagsfrit.

1 — Jf. Domstolens domme af 27.2.1980 (sagerne 168/78, 169/78 og 171/78, Kommissionen mod Frankrig, Kommissionen mod Italien og Kommissionen mod Danmark, Sml. s. 347, 385 og 447).

I øvrigt har Domstolen i sin dom af 25. februar 1988 (sag 299/86, Drexl, Sml. s. 1213) fremhævet, at principperne også gælder, når en privatperson indfører et gode fra en anden medlemsstat uden at de gældende betingelser for at opnå afgiftsfritagelse i indførselsmedlemsstaten er opfyldt.

b) Direktivforslag

Den 23. juli 1984 forelagde Kommissionen Rådet et forslag til sekstende direktiv om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter — Det fælles merværdiafgiftssystem: en fælles ordning for visse goder, der definitivt er belastet med merværdiafgift, og som en endelig forbruger i en medlemsstat indfører fra en anden medlemsstat (EFT C 226, s. 2; herefter benævnt »oprindeligt forslag til sekstende momsdirektiv«). Den ordning, som tilsigtedes med forslaget for at undgå dobbelt beskatning, var i hovedsagen baseret på afgiftsgodtgørelse for goderne ved udførslen og afgiftsberigtigelse ved indførslen, såfremt visse betingelser vedrørende godernes værdi og tidsrummet mellem udførslen og den sidste levering var opfyldt.

Det oprindelige forslag til sekstende momsdirektiv blev senere ændret efter Europa-Parlamentets udtalelse. Den 25. marts 1986 forelagde Kommissionen således Rådet et ændret forslag til sekstende direktiv om harmonisering af medlemsstaternes lovgivning om omsætningsafgifter — Det fælles merværdiafgiftssystem: en fælles ordning for visse goder, der definitivt er belastet med merværdiafgift, og som en endelig forbruger i en medlemsstat indfører fra en anden medlemsstat (EFT C 96, s. 5; herefter benævnt »ændret forslag til sekstende momsdirektiv«). Det ændrede forslag sigter på at indføre en ordning baseret på fritagelse for moms i indførselsmedlemsstaten under visse betingelser vedrørende godets værdi eller dets karakter og/eller tidsrummet mellem udførslen og den sidste levering. Der vil i givet fald blive tale om en ordning med tilbagebetaling af afgift ved udførsel og afgiftsberigtigelse ved indførsel af varer, der er udelukket fra ordningen med fritagelse ved indførsel. Direktivforslaget er endnu ikke vedtaget.

2. *Den administrative procedure*

Den 13. juli 1987 sendte Kommissionen en åbningsskrivelse til Den Hellenske Republik. I skrivelsen henviste Kommissionen til de principper, som navnlig følger af Domstolens domme af henholdsvis 5. maj 1982, Gaston Schul I, 21. maj 1985, Gaston Schul II, og 23. januar 1986, Bergeres-Becque, og gjorde gældende, at Den Hellenske Republik havde tilsidesat EØF-Traktatens artikel 95, idet den ikke havde vedtaget bestemmelser, der kan sikre, at der ved beregningen af den moms, som skal betales ved en privatpersons indførsel af et gode til Grækenland, tages hensyn til den moms, som er betalt i en anden medlemsstat, og som stadig hviler på godet ved indførslen. Kommissionen opfordrede Den Hellenske Republik til at fremkomme med sine bemærkninger inden for en frist på to måneder.

Den Hellenske Republik svarede ved skrivelse af 27. oktober 1987. I skrivelsen anførte Den Hellenske Republik, at den ikke var forpligtet til at underrette Kommissio-

nen om de nationale foranstaltninger til gennemførelse af EØF-Traktatens artikel 95 eller af Domstolens praksis på området, da EØF-Traktatens artikel 95 er umiddelbart anvendelig, og Domstolens domme ikke kan sidestilles med f. eks. direktiver, hvad angår forpligtelsen til at give underretning om de foranstaltninger, der er truffet for at efterkomme dem. I øvrigt gav republikken udtryk for den opfattelse, at den af Kommissionen indledte procedure var ubegrundet, idet Kommissionen ikke havde givet noget konkret eksempel på, at Den Hellenske Republik i tilfælde som dem, der var genstand for Domstolens nævnte domme, ikke har fulgt de principper, som kan udledes af dommene. Endvidere anførte den, at det ikke var korrekt at indlede en sådan procedure, idet vedtagelsesproceduren for det ændrede forslag til sekstende momsdirektiv endnu ikke var afsluttet. Desuden behandlede den spørgsmålet om at undgå dobbelt momspålæggelse, hvilket ifølge republikken kunne give anledning til en ændring af Domstolens praksis. Endelig anførte den, at den eneste retligt korrekte og generelle løsning på problemet var udstedelsen af et fællesskabsdirektiv.

Den 8. juli 1988 fremsatte Kommissionen over for Den Hellenske Republik den begrundede udtalelse i henhold til EØF-Traktatens artikel 169. I den begrundede udtalelse fastholdt Kommissionen den stilling, den havde indtaget i sin åbningsskrivelse. Den gjorde gældende, at de hellenske myndigheder var forpligtet til at skabe klarhed i lovgivningen og om nødvendigt informere offentligheden og Kommissionen om de foranstaltninger, der blev truffet for at opfylde forpligtelserne i henhold til Traktaten. Den anførte desuden, at den havde modtaget klager over dobbelt momspålæggelse ved privatpersoners indførsel til Grækenland af goder, der definitivt var belastet med moms i en anden medlemsstat. Den gav Den Hellenske Republik en frist på to måneder til at rette sig efter den begrundede udtalelse.

Da Den Hellenske Republik ikke reagerede på den begrundede udtalelse, har Kommissionen anlagt nærværende sag i medfør af EØF-Traktatens artikel 169.

3. *Retsforhandlinger*

Kommissionens stævning blev registreret på Domstolens Justitskontor den 3. maj 1989.

Ved begæring indgået til Domstolens Justitskontor den 24. juli 1989 anmodede Kongeriget Spanien om at måtte intervenere til støtte for sagsøgtes påstande. Ved kendelse af 4. oktober 1989 tillod Domstolen interventionen.

På grundlag af den refererende dommers rapport og efter at have hørt generaladvokaten har Domstolen besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse. Parterne er blevet opfordret til at besvare visse spørgsmål skriftligt.

II — Parternes påstande

Sagsøgeren, Kommissionen, har nedlagt følgende påstande:

— Det fastslås, at Den Hellenske Republik har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 95 i Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, idet den ikke har vedtaget en ord-

ning, hvorved ikke-momspligtige personer, som indfører goder, hvoraf der allerede er betalt moms i en anden medlemsstat, og som ikke har kunnet kræve tilbagebetaling heraf, kan fradrage den residuelle del af den i udførselsmedlemsstaten betalte moms, som stadig udgør en del af godets værdi på indførselstidspunktet, i den moms, som skal erlægges ved indførslen.

— Den Hellenske Republik tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Sagsøgte, Den Hellenske Republik, har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Intervenienten, Kongeriget Spanien, har nedlagt følgende påstande:

— Det fastslås, at Den Hellenske Republik ikke har tilsidesat sine forpligtelser i henhold til artikel 95 i Traktaten om Oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab.

— Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger, herunder intervenientens.

III — Parternes anbringender og argumenter

Ifølge *Kommissionen* fremgår det af Domstolens domme af henholdsvis 5. maj 1982, Gaston Schul I, 21. maj 1985, Gaston Schul II, 23. januar 1986, Bergeres-Becque, og 25. februar 1988, Drexl, samt af Domstolens dom af 11.12.1984 (sag 134/83, Abbink, Sml. s. 4097), at såfremt en privatperson til en medlemsstat indfører brugte goder, der er erhvervet mod eller uden vederlag, personlige ejendele eller endog et transportmiddel, og goderne på indførselstidspunktet endnu helt eller delvis er belastet med den moms, som er pålagt i udførselsmedlemsstaten, og den pågældende privatperson hverken kan opnå tilbagebetaling af denne moms i udførselsmedlemsstaten eller afgiftsfritagelse ved indførslen, skal indførselsmedlemsstaten tage hensyn til denne residualmoms, således at dette beløb ikke indgår i den afgiftspligtige værdi og trækkes fra den moms, der skal betales ved indførslen. Kommissionen har desuden anført, at Domstolens nævnte domme blot er eksempler på anvendelse af et generelt forbud mod dobbelt beskatning, som gælder under sådanne omstændigheder og i en sådan form, som angivet af Domstolen.

Kommissionen har endvidere fremhævet, at det fremgår af Den Hellenske Republiks skrivelse af 27. oktober 1987, at den ikke følger Domstolens fortolkning, for så vidt angår medlemsstaternes forpligtelse til at tillade, at den moms, der stadig udgør en del af et godes værdi ved indførslen, kan fradrages, og at den har modtaget skriftlige klager fra græske statsborgere over dobbelt momspålæggelse. Kommissionen har bemærket, at den græske lovgivning ikke indeholder særlige bestemmelser om en endelig forbrugers indførsel af goder, som allerede er pålagt moms i en anden medlemsstat, som stadig udgør en del af godernes værdi

på indførselstidspunktet. Den har anført, at dette skaber uklarhed for borgerne i Fællesskabet, hvilket er i strid med retssikkerhedsprincippet (jf. dom af 9.7.1981, sag 169/80, Gondrand Frères, Sml. s. 1931, og dom af 15.10.1986, sag 168/85, Kommissionen mod Italien, Sml. s. 2945). Kommissionen har endvidere understreget, at den græske lovgivning i sin nuværende form tillader dobbelt beskatning i strid med Traktatens artikel 95.

Kommissionen har i øvrigt gjort gældende, at det følger af Traktatens artikel 5, at Den Hellenske Republik er forpligtet til at vedtage bestemmelser, der sætter borgerne i stand til på klar og tydelig måde at kende deres rettigheder.

Den har ligeledes anført, at den omstændighed, at Traktatens artikel 95 er umiddelbart anvendelig, ikke fritager Den Hellenske Republik for forpligtelsen til at udforme den græske lovgivning i overensstemmelse med EØF-Traktatens regler (jf. Domstolens dom af 15.10.1986, Kommissionen mod Italien, jf. ovenfor).

Kommissionen har videre anført, at det ikke kan være til hinder for at anvende Traktatens artikel 95, at Rådet har fået forelagt et ændret forslag til sekstende momsdirektiv. Den har herved understreget, at gennemførelsen af det i artikel 99 foreskrevne harmoniseringsprogram vedrørende skatter og afgifter ikke er en forudsætning for at anvende artikel 95 (jf. dom af 27.2.1980, Kommissionen mod Danmark, og dom af 5.5.1982, Gaston Schul I, jf. ovenfor). Den har tilføjet, at det strider mod kompetencefordelingen mellem Fællesskabet og medlemsstaterne, at sidstnævnte ikke anvender fællesskabsretten i overensstemmelse med Domstolens fortolkning heraf med den begrundelse, at en sådan anvendelse fører til et resultat, som fællesskabslovgiver har søgt at undgå ved en afvigende lovbestemmelse (jf. dom af 14.11.1985, sag 299/84, Neumann, Sml. s. 3663).

Den Hellenske Republik har gjort gældende, at Domstolens domme af henholdsvis 5. maj 1982, Gaston Schul I, og 21. maj 1985, Gaston Schul II, ikke indeholder noget klart svar på flere spørgsmål, som opstår ved anvendelsen af de principper, som fastslås i dommene. Denne uklarhed vedrører reglerne for beregningen af den moms, der er betalt i udførselsmedlemsstaten, og fastlæggelsen af, hvor længe godet skal have været brugt i udførselsmedlemsstaten for ved udførslen at kunne betragtes som et brugt gode i afgiftsmæssig henseende. Republikken har i øvrigt henvist til, at Kommissionen har fremsat to på hinanden følgende forslag til sekstende momsdirektiv med henblik på at undgå dobbelt momspålæggelse ved privatpersoners indførsel af goder, der definitivt er belastet med moms, og at disse foreskriver en ordning, der er forskellig fra den, som følger af Domstolens domme af henholdsvis 5. maj 1982, Gaston Schul I, og 21. maj 1985, Gaston Schul II.

Ifølge Den Hellenske Republik viser såvel fremsættelsen og den senere tilbagetrækning af det oprindelige og det ændrede forslag til sekstende momsdirektiv som forskellene mellem de regler, som er indeholdt i forslagene, og dem, som følger af Domstolens domme på området, at det er umuligt at anvende de principper, som er fastslået i dommene, førend der er skabt større klarhed vedrørende de spørgsmål, som de rejser.

Den Hellenske Republik er enig i, at tilfælde af dobbelt beskatning skal bringes til ophør, men den finder, at problemet kun kan løses ved klare og præcise regler i form af et fællesskabsdirektiv, som alene kan sikre en ensartet anvendelse af de principper, der gælder på området.

Kongeriget Spanien har indledningsvis gjort gældende, at der er foreslået adskillige metoder til at undgå dobbelt pålæggelse af moms ved en privatpersons indførsel af goder fra en medlemsstat til en anden. Det finder imidlertid, at den metode, som Kommissionen forfægter i nærværende sag, er i strid med momsens karakter. Det har understreget, at momsen er en forbrugsafgift. Momsens karakter kræver således, at der sker afgiftsgodtgørelse ved udførslen og afgiftsbelastning ved indførslen på grundlag af godets værdi i det øjeblik, det passerer grænsen.

Kongeriget Spanien har endvidere gjort gældende, at det centrale i sagen ikke er et spørgsmål om diskriminerende afgift på indførte produkter, men om opkrævning af momsen og om fordeling af afgiftsindtægterne mellem udførsels- og indførselsmedlemsstaten. EØF-Traktatens artikel 95 er derfor irrelevant for problemet i sagen, og Den Hellenske Republik kan ikke på nogen måde siges at have tilsidesat denne bestemmelse.

Kongeriget Spanien har ligeledes fremhævet, at da der ikke findes en ordning, hvorved indførselsmedlemsstaten fra udførselsmedlemsstaten kan erholde det beløb, der er pålagt som moms af sidstnævnte og fradraget ved indførslen, er den af Kommissionen forfægtede metode i strid med de principper, som ligger til grund for Traktaten og de regler om harmonisering af skatter og afgifter, som er vedtaget i medfør af Traktatens artikel 99 med henblik på at sikre en økonomisk ligestilling mellem medlemsstaterne. Metoden medfører nemlig en ugrundet berigelse af udførselsmedlemsstaten og berøver indførselsmedlemsstaten de afgiftsindtægter, som tilkommer den. Ordningen er så meget mere urimelig, som den særligt rammer de medlemsstater, som har den svageste økonomi og den laveste levestandard, fordi der i stadig større omfang indføres brugte goder til disse lande.

I øvrigt fremgår det af Domstolens dom af 5. maj 1982, Gaston Schul I, at Domstolen selv er af den opfattelse, at den ideelle ordning består i at fritage varerne for residualmomsen i udførselsmedlemsstaten, og at den af Kommissionen anbefalede metode kun kan komme i betragtning som en midlertidig løsning, indtil den ideelle ordning er gennemført. Det er derfor Kongeriget Spaniens opfattelse, at Domstolen, i betragtning af at grænserne i afgiftsmæssig henseende ophæves, hvorved også problemerne med dobbelt beskatning forsvinder, allerede nu bør tage den i forbindelse med den nævnte dom valgte løsning op til fornyet overvejelse og ændre denne for fremtiden.

IV — Besvarelserne af de af Domstolen stillede spørgsmål

A — Domstolen har anmodet Den Hellenske Republik om at oplyse, hvilke bestemmelser i den græske lovgivning der gælder for ikke-afgiftspligtige personers indførsel af goder, som definitivt er belastet med moms i udførselsmedlemsstaten.

Den Hellenske Republik har anført, at den herfor gældende græske lov, er lov nr. 1642/86 (Den Hellenske Republiks officielle tidende nr. 125 af 21.9.1986), hvorefter indførte goder pålægges moms, jf. lovens artikel 2, litra b).

Republikken har i øvrigt anført, at problemerne med eventuel dobbelt pålæggelse af moms afgøres konkret af de kompetente tjenestegrene under Finansministeriet, som tager hensyn til, hvilket land godet kommer fra og dets brugthedsgrad, for at fastlægge den afgiftspligtige værdi på indførselstidspunktet og kompensere for den moms, der eventuelt stadig udgør en del af godets værdi ved udførslen.

B — Domstolen har anmodet Kommissionen om at anføre, af hvilke retlige grunde de medlemsstater, som i deres lovgivning har gennemført artikel 2 i sjette momsdirektiv, skulle vedtage udtrykkelige regler for at sikre overholdelsen af Traktatens artikel 95, når det i dommen Schul I er blevet bekræftet, at artikel 2 i sjette momsdirektiv er gyldig i relation til Traktatens artikel 95, idet den skal fortolkes i overensstemmelse med Traktatens krav.

Kommissionen har anført, at det ikke er retligt nødvendigt for medlemsstaterne at ændre deres nationale lovgivning for at efterkomme Schul-dommene, såfremt der findes en administrativ bestemmelse, der giver forvaltningsmyndighederne de nødvendige instrukser, og denne bestemmelse offentliggøres i fornødent omfang. Kommissionen har herved anført, at den enkelte medlemsstat selv kan bestemme karakteren af denne forholdsregel, forudsat at Schul-dommene faktisk efterkommes.

Kommissionen har fremført følgende begrundelser for denne opfattelse.

For det første indeholder artikel 2 i sjette momsdirektiv ikke nogen bestemmelser, der udtrykkeligt gengiver de principper, som blev fastslået af Domstolen i Schul-dommene. De medlemsstater, som i deres lovgivning har gennemført artikel 2 i sjette momsdirektiv, må derfor vedtage supplerende bestemmelser for at sikre, at den anførte retspraksis og EØF-Traktatens artikel 95 overholdes.

For det andet har Domstolen opstillet de nærmere regler for anvendelsen af det princip, som er fastslået ved dommen af 5. maj 1982, Gaston Schul I. Det må sikres, at disse regler bliver overholdt og anvendt på ensartet måde i hver medlemsstat af de myndigheder, som er ansvarlige for opkrævningen af moms.

For det tredje følger de tjenestemænd, der er ansvarlige for opkrævningen af moms, på grund af deres tilhørsforhold til den nationale forvaltning ikke Schul-dommene, medmindre de har fået instruks herom af deres overordnede.

For det fjerde er det af hensyn til klarheden og retssikkerheden nødvendigt at vedtage nationale bestemmelser ud fra hensynet til såvel de tjenestemænd, der er ansvarlige for opkrævningen af moms, som borgerne i den pågældende medlemsstat, da disse ikke nødvendigvis kender Schul-dommene (jf. Domstolens domme af henholdsvis 21.6.1988, sag 257/86, Kommissionen mod Italien, Sml. s. 3249, og 30.1.1985, sag 143/83, Kommissionen mod Danmark, Sml. s. 427). Den omstændighed, at artikel 95 er umiddelbart anvendelig, er i henhold til Domstolens

praksis kun udtryk for en minimal retssikkerhedsgaranti, der ikke giver nogen tilstrækkelig sikkerhed for en fuldstændig gennemførelse af Traktaten (jf. dom af 20.3.1986, sag 72/85, Kommissionen mod Nederlandene, Sml. s. 1219, og dom af 15.10.1986, sag 168/85, Kommissionen mod Italien, Sml. s. 2945).

For det femte har Kommissionen ingen mulighed for at kontrollere, om medlemsstaterne overholder EØF-Traktatens artikel 95, når der ikke findes nationale bestemmelser, der fastlægger de nærmere regler for anvendelsen af Schul-dommene. Under disse omstændigheder kan alene nationale domstole kontrollere, om medlemsstaterne overholder fællesskabsretten.

Kommissionen har endvidere anført, at alle medlemsstater, bortset fra Den Italienske Republik, Kongeriget Spanien og Den Hellenske Republik, har vedtaget nationale bestemmelser for at sikre, at Schul-dommene efterkommes, og at Den Hellenske Republik ikke efterkommer denne dom, hvilket fremgår af de klager, som Europa-Parlamentet og Kommissionen har modtaget i så henseende.

T. F. O'Higgins
Refererende dommer